

La vocació monàstica d'Oliba

per Daniel Codina, superior de Cuixà

Quan l'any 1002 Oliba entra com a monjo al monestir de Ripoll, la regió de la Marca Hispànica –diguem-ne la Catalunya Vella– comptava ja amb grans monestirs benedictins, ben implantats de feia temps: Cuixà, Arles, Besalú, Amer, Sant Serni de Tavèrnoles, Sant Benet de Bages o Sant Feliu de Guíxols. D'altres monestirs havien estat creats més recentment pels seus antecessors immediats o pels seus pares, com Serrateix o Sant Llorenç prop Bagà. Tota una xarxa ben extensa de monestirs s'havia anat teixint a llarg i a través del país sota el patrocini més o menys directe dels comtes, ajudant així a l'establiment d'una població camperola i comerciant i artesanal prou necessària en la reconstrucció del país. A més, els monestirs eren punts de referència cristiana, de pregària per als vius i els difunts i llocs d'escolarització i de cultura.

De manera molt concreta i especial la família comtal de Cerdanya i Besalú, presidida per Oliba Cabreta i Ermengarda, pares del nostre Oliba, va tenir interès per crear nous monestirs, Serrateix i Sant Llorenç prop Bagà, i afavorir alguns dels ja existents, com Cuixà i Ripoll, aquest darrer creat pel rebesavi d'Oliba, el comte Guifré el Pelós l'any 888. Oliba, de petit, amb els seus pares, assisteix a la dotació i consagració de Sant Llorenç prop Bagà i a Serrateix, dos monestirs ben estimats de la família. De jovenet, doncs, viu l'esperit benedictí que es va anar imposant a l'Europa carolíngia amb la reforma de Sant Benet d'Aniana. També es veu l'esperit monàstic de la reforma cluniacena a través de l'abat Garí de Cuixà en l'acta de donació del monestir de Monisatén, a les Fenolledes, a Cuixà, per part del germà d'Oliba, Bernat Tallaferró, el 23 de febrer de l'any 1000: "Jo, Bernat, comte per la gràcia de Déu, davant dels nobilíssims i honestíssims senyors, Berenguer, bisbe d'Elna, del comte Guifré i del seu germà Oliba, dono el meu monestir, anomenat Monisatén, al cenobi de Sant Miquel de Cuixà i a tu, Guifré abat d'aquest lloc i als teus successors, per tal que instituïu en aquest lloc els costums monàstics, costums que et va inculcar Garí, de venerable memò-

L'abat Oliba, a la Sala Capitular de Montserrat. Talla de l'escultora Margarida Sans Jordi (1940).

ria i antecessor vostre, segons la regla de l'estimat senyor Sant Benet; ell mateix, segons ho hem conegut, fins avui no s'ha apartat ni a la dreta ni a l'esquerra del camí dret (*recto tramite*)... i per tal que feu observar de manera irrepreensible la regla de Sant Benet".¹

Oliba, doncs, ja des de la seva infància i joventut es mou dins d'un ambient monàstic i de coneixement i observança de la Regla benedictina i en la celebració del culte litúrgic en els monestirs que ell va conèixer i amb els quals es va familiaritzar. El P. Albareda, en la biografia de l'Abat Oliba² comenta: "Malgrat la migradesa de les fonts documentals romanes d'abans de l'any mil, és prodigiós el nombre i la intensitat de les relacions existides entre els monestirs benedictins de la Marca Hispànica i la família del futur bisbe de Vic, testificades en escriptures fidedignes. No cal pas estendre el cercle d'aquesta família; n'hi ha prou reduir-la a la intimitat de pares i germans".

Ben important per a ell –i es pot creure decisiu per a la seva futura vocació monàstica– fou el contacte, l'amistat, que pogué establir a Cuixà amb Pere Ursèol i amb Romuald i Marí el temps que van residir al Conflent. Pere Ursèol, duc de Venècia, es féu monjo a Cuixà (978-988), sota el famós abat Garí: la decisió, la fermesa, l'autèntica *conversatio morum* (conversió de costums) que va dur a terme en els pocs anys que hi visqué, van fer impacte en el jove Oliba, de manera que guardà tota la vida una gran veneració envers aquell gran personatge. De fet, l'exemple del duc fou seguit l'any 988, pel pare, Oliba Cabreta, el qual es retirà al monestir de Montecassino. Amb tota probabilitat també degué rebre forta influència dels ermitans Romuald i Marí, que havien acompanyat el duc, potser no tant per les austeritats que observaven sinó per l'exemple de Romuald, el qual decidí fer-se monjo després d'haver estat testimoni obligat d'un duel entre el seu pare i una persona que resultà morta. Aquest fet, diuen, va decidir el jove Romuald a abandonar la vida ducal i retirar-se en la solitud per tal d'expiar el pecat del seu pare. Oliba, l'any 997, ara ja comte del Berguedà i el Ripollès, fa donació al monestir de la Portella d'un alou "com a remei per a la meua ànima i de la del meu pare Oliba, comte".³ En efecte, quan Oliba tenia uns 10 anys, va ser testimoni d'un fet violent per part del seu pare quan va declarar la guerra al comte Roger de Carcassona, fet que pesà sempre sobre la consciència d'Oliba Cabreta.

Un any abans de fer l'entrada a Ripoll, fa donació de la meitat dels seus drets sobre unes terres situades a Batet, a favor dels germans d'un monjo de Ripoll. El document està datat el 14 de febrer de l'any 1001, i comença així: "En el nom del Senyor. Jo Oliba comte, fill del comte Oliba, per amor de Déu i remissió dels meus pecats, faig donació d'alguna cosa als pobres necessitats que fan les vegades de Crist. Sé que allò que és donat als necessitats ha de restar per sempre, i per a mi ha d'esdevenir un guany suprem, mentre la carn que ha de tornar a la pols i l'ànima que ha de tomar cap al Crist, no es vegi implicada en crims inoportuns, de tal manera que no sol·liciti les coses transitòries del regne terrenal i no deixi de banda les que són permanents per sempre. Convé, doncs, a l'home que, de tal manera faci atenció a les coses del segle, que no descuri els béns del cel. Perquè sempre viu alegre i segur aquell que no va darrere les coses temporals i en canvi escolta el clam dels necessitats, aquell que desitja amb tot l'amor no els guanys terrenals sinó els del cel. I aquests preceptes divins, inculcats dins les meves orelles i reconeguts en el meu cor, obliguen amb el temor a aquells que no n'han acomplert les obres".⁴ Com comenta el Dr. Eduard Junyent: "La motivació resta àmpliament expressada en el preàmbul del document, en el qual Oliba apareix decidit a desfer-se dels béns temporals quan és en camí de recloure's al monestir de Ripoll. Manifestació sincera del seu estat d'esperit envers la vida religiosa a la qual se sent cridat, redactada indubtablement per ell mateix en el moment de fer aquesta donació, *cum magna devotione*".⁵ Només remarcaré dues coses: que algú li va inculcar els preceptes divins i quins foren aquests preceptes. Els preceptes li podien ser inculcats després d'escoltar la lectura de l'evangeli, com li passà a sant Antoni, que es va decidir a

¹ JUNYENT, Eduard – MUNDÓ, Anscari, *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba*, Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1992, p. 33.

² ALBAREDA, Anselm, *L'Abat Oliba, Fundador de Montserrat*, (Biblioteca Abat Oliba, 1), Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1972, p. 58.

³ JUNYENT... p. 29.

⁴ JUNYENT... p. 35.

⁵ JUNYENT... p. 36.

Fragment de l'ara de l'altar de Cuixà, amb la signatura d'Oliba.

vendre-ho tot i donar-ho als pobres en sentir el passatge de l'evangeli de Mateu 19,21 un diumenge a la missa: *si vols seguir el Crist, ven el que tens i dóna-ho als pobres*. Aquests són els manaments del Mestre escoltats i meditats en el cor: escoltar la veu dels necessitats per a obtenir un tresor en el cel.

I el 1003, a punt de fer la professió, fa donació de les esglésies de Sant Martí d'Avià i de Sant Sadurní de Clarà al monestir de Serrateix; i justifica la donació amb aquestes raons: "Tot aquell que vol esquivar el foc etern i atènyer el regne celestial, mentre viu en aquest cos moridor ha de prepara-

rar per a si mateix el camí de la salvació; i tot allò que deixarà per amor del Crist, sàpiga que allà ho trobarà centuplicat on té l'esperança de regnar amb Crist. Per això jo, Oliba, comte per la suprema benvolença de Déu, temo aquest suplici, i calladament vaig meditant en el meu cor l'exemple d'aquells qui han trepitjat, per amor del Senyor, els incentius del luxe de la vida mortal que passa, amb el menyspreu de l'esperit i que per amor a Ell van donar totes llurs pertinences, van merèixer ser enriquets per ell. Tenint en compte això i rumiant en el paladar del meu cor el que vaig aprendre d'algú prudent: que l'almoïna purifica dels vicis la consciència i allibera l'ànima de la mort; qui ho fa amb bon esperit aconsegueix el premi etern".⁶ Ací Oliba, a punt de fer la professió monàstica, "se sent disposat a desempallegar-se dels béns terrenals per tal d'adquirir-los centuplicats al regne de Crist, i es disposa a purificar la seva ànima mitjançant l'almoïna, després d'haver-s'ho repensat molt tot allò que algú, prudent, li havia dit",⁷ segons comenta el Dr. Junyent. Oliba segueix el consell d'un home assenyat i prudent. Pere Ursèol? o, potser millor, algun monjo o abat que li fes de confessor o director espiritual? El que es veu clar és que la seva vocació monàstica és fruit d'una maduració personal i espiritual i acceptada amb tota llibertat. Com diu el P. Albareda: "Ni infant, ni vell, a la plenitud de la vida, sense impositcions externes, ni esfondraments interns, en ple domini de la seva voluntat ferma, Oliba trucava al Monestir amb mà tranquil·la i conscient. La seva vocació germinà lenta i segura, sense esclats ni defallences".⁸ Fet que contrasta amb altres casos, fins dins de la seva família, que eren imposats als monestirs per als càrrecs abacials o episcopals.

Dels seus anys de monjo no en sabem res. Per què va triar d'entrar a Ripoll? Només podem fer-ne alguna conjectura probable. De primer, perquè devia ser el monestir dels seus estudis. D'altra banda, ell que tenia un gran sentit de la família, Ripoll era el monestir que guardava els sepulcres dels seus avantpassats i parents pròxims. De fet, uns dels textos que se li atribueixen són els epitafis en llatí per als sepulcres dels seus avantpassats. Ripoll era també un centre de cultura de primer ordre, lloc que encaixava plenament amb l'esperit insaciable de saber que tenia, segons diu d'ell el monjo Garsies de Cuixà. Com diu el P. Albareda: "Oliba trobaria a Ripoll el que cobejava: la pau de l'esperit que facilités l'avenç espiritual de la seva ànima, i els instruments de cultura pel perfeccionament de la seva intel·ligència".⁹

⁶ JUNYENT... p. 39.

⁷ JUNYENT... p. 40.

⁸ ALBAREDA... p. 57.

⁹ ALBAREDA... p. 76.